

SOSTEn talouspoliittinen tavoiteohjelma vaalikaudelle 2027-2031

Hyvinvointitalous kestävä talouden perustana

Sisällys

1. SOSTEn visio: Hyvinvointitalous kestävän talouden perustana

2. Suomen talouden tilannekuva: miksi toimia nyt?

1. Hyvinvointitalouden tilannekuva
2. Talouden tilannekuva

3. SOSTEn talouspoliittinen tavoiteohjelma vaalikaudelle 2027-2031

Tiivistelmä

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi
3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti
4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa
5. Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat osana Ehjä Suomi -eduskuntavaalitavoitteita

Suomen tiukassa taloustilanteessa tarvitaan tuottavia ja oikeudenmukaisia valintoja. Tämä tavoiteohjelma esittää SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat tulevan hallituskauden ajalle.

SOSTEn talouspoliittinen tavoiteohjelma tarjoaa hyvinvointitalouteen pohjautuvia suuntaviivoja talouspoliittiseen päätöksentekoon. Se sisältää myös vaihtoehtoisia keinoja julkisen talouden vahvistamiseen samalla, kun ihmisten hyvinvointia, toimintakykyä ja osallisuutta sekä ekologista kestävyyttä ylläpidetään ja parannetaan. Tavoiteohjelman lähtökohtana on SOSTEn visio, jossa **hyvinvointitalous nähdään kestävän talouden perustana**.

SOSTEn talouspoliittinen tavoiteohjelma on osa SOSTEn [Ehjä Suomi](#) – tavoitekokonaisuutta vaalikaudelle 2027-2031.

SOSTEn visio: Hyvinvointitalous kestävän talouden perustana

SOSTEn visio: Hyvinvointitalous kestävän talouden perustana

SOSTEn visio paremmasta yhteiskunnasta konkretisoituu

hyvinvointitaloudessa. Hyvinvointitaloudessa hyvinvointi nähdään sekä yhteiskunnallisena tavoitteena että kestävän talouden perustana. Hyvinvointi-investoinneilla tuotetaan ja jaetaan kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehkäistään erilaisten kriisien pitkittymistä sekä luodaan perustaa talouden vakaalle kehitykselle.

Käytännössä SOSTEn visio tarkoittaa muun muassa

- saavutettavia sosiaali- ja terveyspalveluita
- riittävää sosiaaliturvaa ja oikeudenmukaista tulonjakoa
- työ- ja toimeentulomahdollisuuksien edistämistä ja sujuvaa paluuta työttömyydestä työelämään
- panostuksia koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen
- vahvaa kansalaisyhteiskuntaa ja järjestöjen toimintaedellytysten turvaamista

Kuluneen hallituskauden talouspolitiikka on heikentänyt hyvinvointia monilla osa-alueilla. Tulevalla kaudella tarvitaan suunnanmuutos, jossa hyvinvointitalouden tavoitteita edistetään julkisen talouden tavoitteiden rinnalla siten, etteivät talouden lyhyen aikavälin tavoitteet heikennä hyvinvoinnin edellytyksiä.

Hyvinvointitalous on talousmalli, joka tuo talousjärjestelmän keskiöön sosiaalisen ja ekologisen kestävyys lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Talouden tilannekuva: Miksi toimia nyt?

Hyvinvointitalouden tilannekuva

- SOSTEn hyvinvointitalouskatsauksen mukaan hyvinvointitalouden kokonaiskuva vuonna 2026 on negatiivinen. Vuoden 2014 jälkeen hyvinvointi Suomessa on heikentynyt **perustarpeiden** (having), **sosiaalisten suhteiden** (loving) ja **elämänlaadun** (being) osalta. Hyvinvoinnin ulottuvuuksista ainoastaan **osallistuminen yhteiskuntaan** (doing) voidaan tulkita pysyneen samana tai hieman vahvistuneen.
- Toimeentuloa, terveyttä, luottamusta ja turvallisuuden tunnetta kuvaavat indikaattorit ovat heikentyneet laaja-alaisesti.

Kuvio 1. Hyvinvointitalouden indikaattorien kehitys

Having	Doing	Loving	Being
Käytettävissä oleva rahatulo	Työttömyysasteen trendi	Syrjintä koulussa tai vapaa-ajalla ^a	Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset
S90/S10	Rakennetyöttömät	Syrjintä palveluissa tai työnhaussa ^{ab}	Turvattomuuden kokemus ^a
Pienituloisuusaste	Ulkomaalaisten työttömyysaste	Yksinäisyyden kokemus	Itse koettu terveys ^a
Yllättävistä menoista selviäminen	Korkeakoulutusaste	Läheisten tapaaminen ja yhteydenpito ^{ab}	Tyytyväisyys elämään ^a
Asuntokuntien velkaantumisaste	Aikuiskoulutukseen osallistuminen ^{ab}	Luottamus toisiin ihmisiin ^a	Psykykinen kuormittuneisuus
Köyhyys- tai syrjäytymisriski ^a	Pisa-tutkimuksen tulokset ^{ab}	Luottamus hyvinvointivaltioon ^a	Mielenterveysperusteinen sairauspäiväraha
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet	Varhaiskasvatukseen osallistuminen ^b	Vapaaehtoistyöhön osallistuminen ^{ab}	Elinajanodote
Näkemys taloudellisesta tilanteesta	NEET-indikaattori	Vapaaehtoistyö sote-järjestöissä ^a	Menetetyt elinvuodet
Asunnottomat yksin asuvat	Korruptioindeksi	Sote-järjestöjen valtionavustukset	Sairastavuusindeksi ^b
Terveyspalveluita riittämättömästi saaneet ^a	Erittäin heikko osallistuminen ^{ab}		Sukupuolten välinen palkkaero
Hoitajan käynnin odotusaika yli 7 pv			
Lääkärin käynnin odotusaika yli 3 kk ^a			
Hammaslääkärin käynnin odotusaika yli 3 kk			
Erikoissairaanhoidon odotusaika yli 6 kk			

Lähde: Kyyrönen (2026).
Hyvinvointitalouskatsaus 2026. SOSTE

Sininen = arvo parantunut; punainen = arvo heikentynyt; oranssi = arvo parantunut vuodesta 2014 mutta heikentynyt viime vuosina; valkoinen = arvo pysynyt samana; harmaa = epäselvä.

Myös ekologinen kestävyys heikentyy

Ekologinen kestävyys on yksi hyvinvoinnin osa-alueista, sillä hyvinvointi on viime kädessä riippuvaista maapallon ekologisesta kantokyvystä. Elinkelpoinen planeetta ja luonnon monimuotoisuus ovat edellytyksiä myös ihmisten hyvinvoinnille.

Ekologinen kestävyys on kehittynyt Suomessa viime vuosikymmenen aikana pääsääntöisesti epätoivottavaan suuntaan.¹ Valtioneuvoston [kestävyysarviointiraportin](#) (2025) mukaan yhdelläkään ekologisten kestävyysosa-alueella ei ole havaittavissa selkeää positiivista kehitystä (kuvio 2). Tarkastellut osa-alueet ovat kasvihuonekaasupäästöt, luonnon monimuotoisuus, luonnonvarat ja kulutus, saastuminen ja vieraslajit.

Vaikka kasvihuonepäästöt ovat vähentyneet, maankäyttösektorista on tullut nettopäästöjen lähde. Suomalaisen kulutuksen hiilijalanjälki on edelleen selvästi kestävämpää tasoa suurempi ja luonnon monimuotoisuus on heikentynyt.

Kuvio 2. Yhteenveto ekologisten kestävyysosa-alueiden tilannekuvan kehityksestä

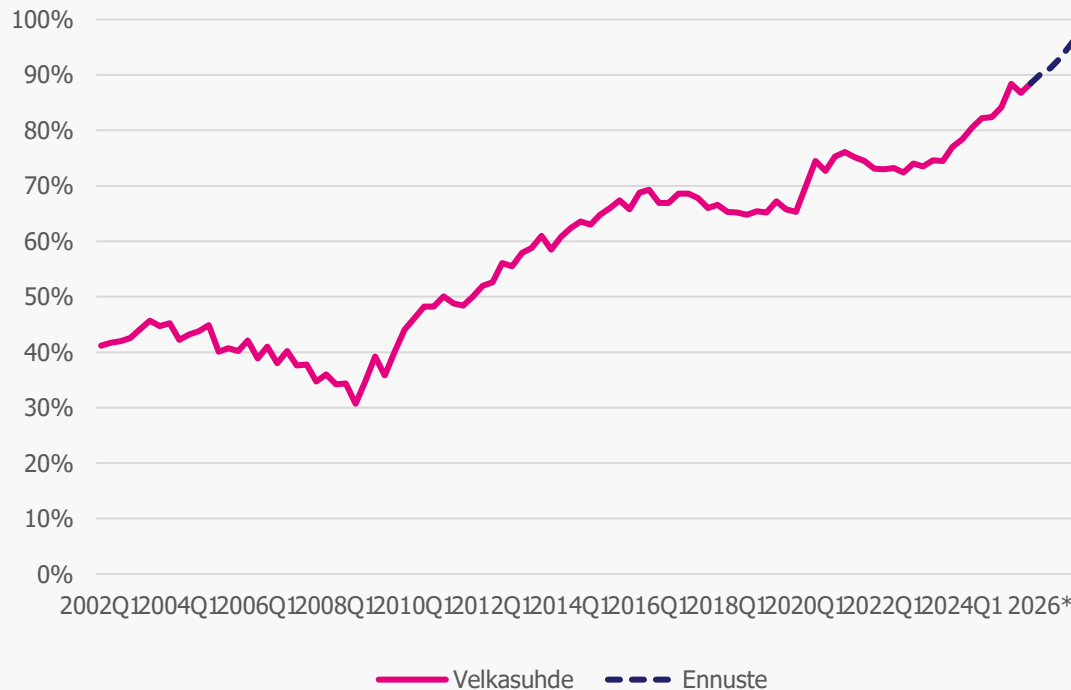
Lähde: Valtioneuvoston kanslia (2025), *Näkymiä Suomen tilaan: Kestävyysarviointi 2025*. Replikoitu kuvio.

¹ Tarkastellut osa-alueet eivät kuvaa tyhjentävästi ekologisten kestävyysosa-alueiden tilaa, ja tilannetta voidaan tarkastella useilla eri mittareilla. Esimerkiksi SOSTE on suositellut ekologisten kestävyysosa-alueiden indikaattorikoria osana [hyvinvointitalouden ohjausmallia](#).

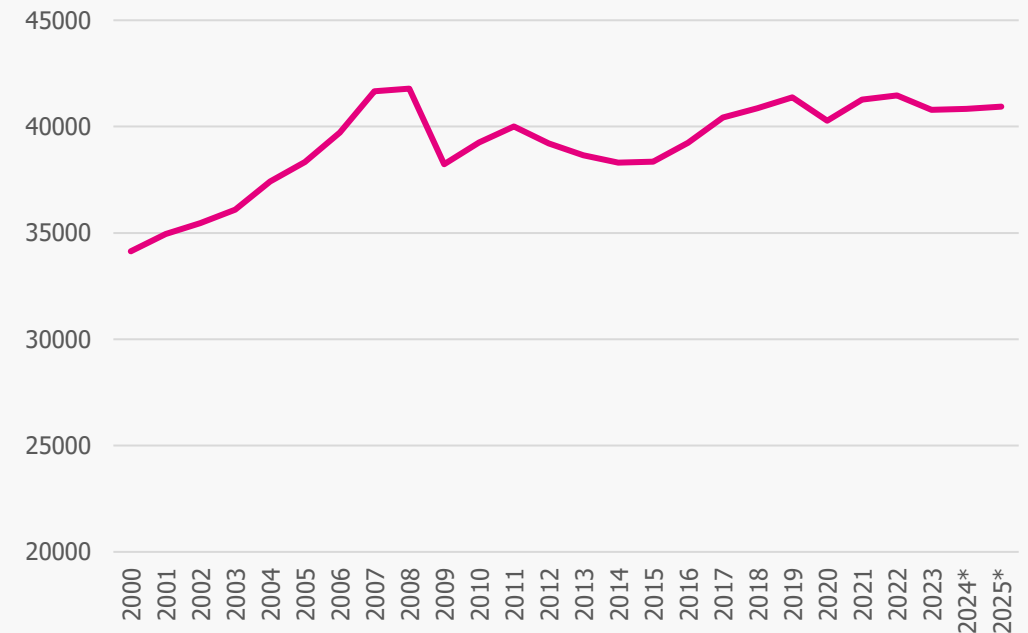
Julkinen velkasuhde on kasvanut voimakkaasti finanssikriisistä lähtien

- Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen (bkt) on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2008 alkaen (kuvio 2).
- Valtiovarainministeriön tuoreimmassa [ennusteessa](#) velkasuhteen ennustetaan kasvavan 98 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.
- Samaan aikaan talouskasvu on ollut hidasta, eikä bkt henkeä kohden ole noussut finanssikriisiä edeltävälle tasolle (kuvio 3)

Kuvio 3. Julkisen EDP-velan BKT-suhde (%)
2002Q1-2025Q4 ja ennuste 2026-2030

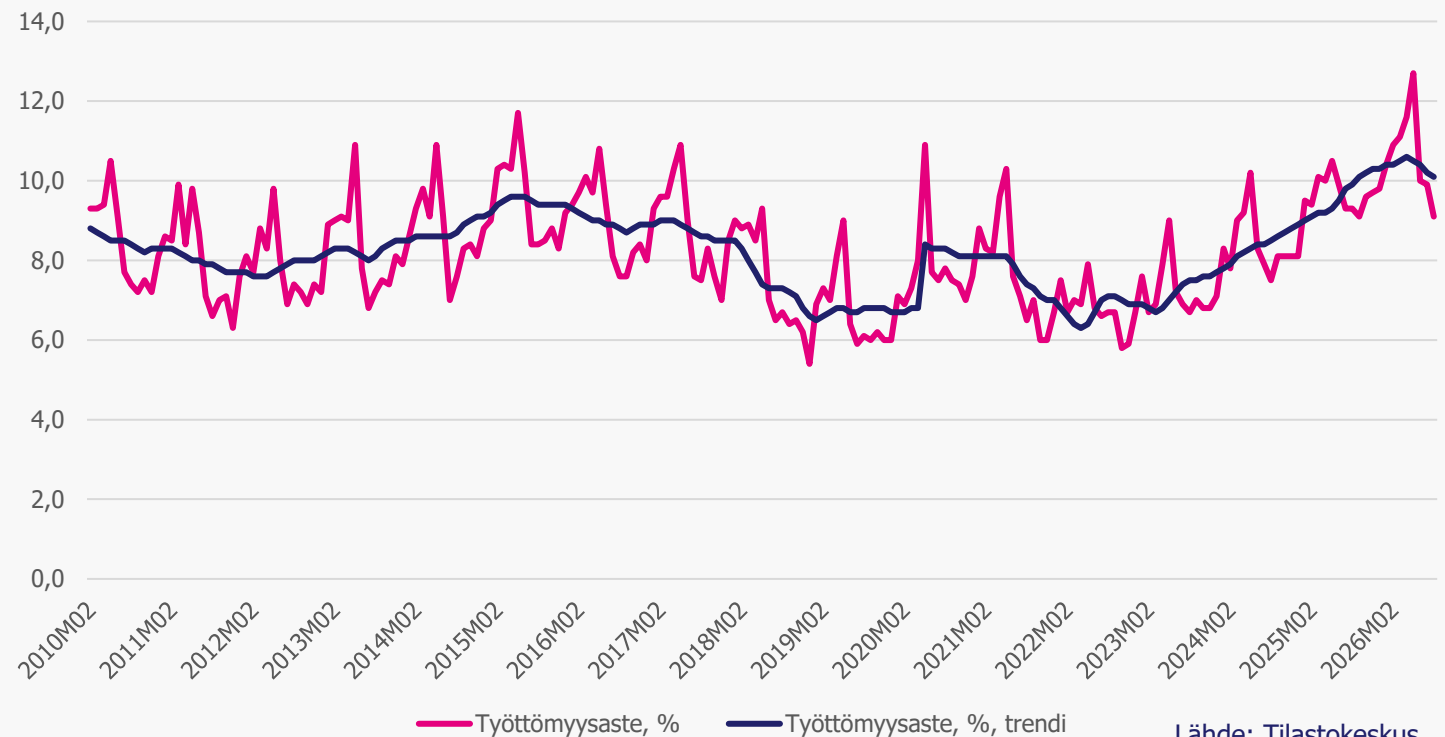
Kuvio 4. Bruttokansantuotteen volyymi henkeä kohden,
2000-2025 (viitevuosi 2015)

Työttömyys on kasvanut selvästi vuodesta 2022

- Työttömyys on noussut Suomessa selvästi vuodesta 2022 (kuvio 2). Tilastokeskuksen raportoima [työttömyysaste](#) oli vuoden 2026 elokuussa 9,1 prosenttia.
- Työttömyysasteen trendi (kausi- ja satunnaisvaihtelusta tasoitettu työttömyysaste) oli vuoden 2026 elokuussa 10,1 prosenttia.
- Myös [pitkäaikaistyöttömyys](#) on kasvanut, ja pitkäaikaistyöttömien määrä Suomessa on noussut jo yli 140 000:een.

Kuvio 5. 15-74-vuotiaiden työttömyysaste ja työttömyysasteen trendi, 2010M1-2026M8

Lähde: Tilastokeskus,
Työvoimatutkimus

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031: Tiivistelmä

Tiivistelmä SOSTEn talouspoliittisista suuntaviivoista vaalikaudelle 2027-2031

1. Hyvinvoinnin huomioiva sopeutus

- Hyvinvointi-, eriarvoisuus- ja ympäristövaikutukset on otettava huomioon kaikissa sopeutuspäätöksissä.
- Finanssipoliittisten sääntöjen edellyttämässä sopeutuksessa tulee varmistaa mahdollisimman suuri liikkumavara.
- Verotus on otettava talouspolitiikan keinovalikoimaan.

2. Tehokas ja sosiaalisesti kestävä työllisyyspolitiikka

- Pitkäaikaistyöttömyyteen on puututtava ja mahdollisuuksia palata työttömyydestä työelämään edistettävä.
- Välityömarkkinoita, työllisyysalueiden kannustimia sekä työllisyys- ja hyvinvointialueiden yhteistyön edellytyksiä on vahvistettava.
- Laajemmin työvoiman kysynnän vahvistaminen edellyttää myös kotimaisen kysynnän huomioimista finanssipolitiikassa.

3. Vaikuttavasti kohdennetut julkiset menot

- Yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksia tulee rajata ja sote-asiakasmaksuja kohtuullistaa.
- Sote-järjestöjen rahoitus tulee sitoa hyvinvointialueiden rahoitukseen ennaltaehkäisyn vahvistamiseksi sekä tulevaisuuden kustannusten hillitsemiseksi.
- Yritystukia on tarkasteltava ja kohdennettava vahvemmin yhteiskunnallisen hyvinvoinnin edistämiseen.

4. Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kasvu

- Talouden menestystä on mitattava bkt:ta laajemmin ja otettava käyttöön hyvinvointitalouden ohjausmalli.
- Julkisia investointeja on lisättävä talouskasvun ja yksityisten investointien vauhdittamiseksi.
- Kasvun on perustuttava ekologisen siirtymän sekä tuottavuuden ja osaamisen kasvun edistämiseen.
- Sote-palvelut on nähtävä investointina ja ennaltaehkäisyyn on panostettava.

5. Terveystä edistävä ja oikeudenmukainen verotus

- Verotuksen tulee edistää väestön terveyttä ja kohdistua maksukyvyn mukaan.
- Kokonaisveroasteen säilymistä pohjoismaisella tasolla on edistettävä hyvinvointivaltion rahoituspohjan turvaamiseksi.
- Sopeutustavoitteita tulee edistää oikeudenmukaisilla ja hyvin kohdennetuilla verotoimilla.

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi
3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti
4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa
5. Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan

Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden

Julkisen talouden sopeuttamisen tavoitteena tulee olla hyvinvointivaltion turvaaminen. Kaikkien sopeutustoimien vaikutuksia ihmisten ja ympäristön hyvinvointiin sekä yhdenvertaisuuteen tulee arvioida ja vaikutukset huomioida päätöksenteossa. Finanssipoliittisen parlamentaarisen työn pohjalta määritettävät sopeutustavoitteet tulee mitoittaa vallitsevaan talouden suhdanteeseen.

SOSTEn linjaukset julkisen talouden sopeuttamiseen ovat

- 1. Sopeutuksen tavoitteena** tulee olla talouden ja hyvinvointivaltion pitkän aikavälin kestävyys kannalta tärkeiden palveluiden, kuten toimivien ja saavutettavien sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen.
- 2. Sopeutustoimien vaikutuksia** tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä huomioiden paitsi taloudelliset vaikutukset, myös vaikutukset terveyteen, ihmisten ja ympäristön hyvinvointiin sekä tulonjakoon ja yhdenvertaisuuteen.
- 3. Finanssipoliittisen parlamentaarisen** työn pohjalta määriteltävissä julkisen talouden sopeutustavoitteissa tulee pyrkiä hyödyntämään mahdollisuuksien mukaista liikkumavaraa, jotta sopeutus voidaan suhteuttaa vallitsevaan talouden suhdanteeseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi mahdollisimman maltillista ja ajan yli jaksotettua sopeutustavoitetta.
- 4. Sopeutuksessa tulee** huomioida oikeudenmukaisuus, ja toimet tulee valita siten, että ne heikentävät talouskasvua mahdollisimman vähän. Tutkimusten mukaan tämä onnistuu parhaiten, kun sopeutus painottuu hyvin kohdennettuihin verotoimiin. Sopeutusta, joka kohdistuu vähemmän niihin ihmisiin, joiden rajakulutusalttius on korkein, on järkevää painottaa.

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
- 2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi**
3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti
4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa
5. Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan

Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi

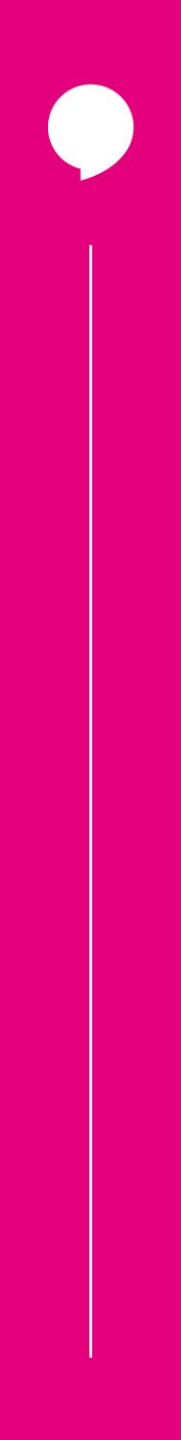
Suomen työttömyys on Euroopan kärkitasoa ja pitkäaikaistyöttömyys on noussut 1990-luvun laman lukemiin. Tulevalla hallituskaudella työttömyyden vähentäminen ja työllisyyden parantaminen on nostettava keskeisiksi tavoitteiksi. Työllisyyspolitiikassa erityisen tärkeää on työttömyyskierteiden katkaiseminen.

Työttömyys- ja työllisyystilanteen parantamiseksi tarvitaan kotimaista kysyntää tukevaa talouspolitiikkaa eli toimia, jotka vahvistavat kulutuskysyntää, investointeja ja siten työvoiman kysynnän kasvua laaja-alaisesti. Tämä on järkevää huomioida myös sopeutustoimien valinnassa.

Samalla tarvitaan myös työllisyyspoliittisia uudistuksia, joilla tuetaan vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työmahdollisuuksia, torjutaan työmarkkinasyrjäytymistä ja ehkäistään suhdannetyöttömyyden muuttumista rakenteelliseksi. SOSTE on julkaissut [työllisyyspoliittiset avauksensa](#) vaalikaudelle 2027-2031.

SOSTEn työllisyyspoliittiset suositukset vahvistaisivat

- Työllisyysalueiden kannustimia pitkäaikaistyöttömyyden ja työmarkkinasyrjäytymisen torjumiseen
- Välityömarkkinoiden toimintaa ja sen rahoituspohjan vakautta
- Palkkatukea ja muita työnantajatukia työllistämiseen liittyvän riskin hajauttamiseen
- Työllisyys- ja hyvinvointialueiden yhteistyötä työ- ja toimintakyvyn puutteiden havaitsemiseksi ja korjaamiseksi.
- Osaamisen kehittämistä ja kouluttautumismahdollisuuksia työuran eri vaiheissa

SOSTEn työllisyyspoliittiset tavoitteet vaalikaudelle 2027-2031

- Sakkomaksujen ehdollinen jäädytys
- 300 päivän aktiivirahoitusmalli (jatkotyöstössä)
- Kuntouttamisen 300 päivän yhteistoimintamalli (jatkotyöstössä)
- 100 päivän terveystarkastustakuu
- Rahastoiva työllisyysvastuumalli
- Palkkatuen uudistus
- Osaamistuki
- Vähittäisen työllistymisen kannustinpaketti

Lue lisää: [SOSTEn työllisyyspoliittinen tavoiteohjelma vaalikaudelle 2027-2031.](#)

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi
- 3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti**
4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa
5. Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan

SOSTEn suositukset edistävät julkisten menojen vaikuttavampaa kohdentumista

Tiukassa taloustilanteessa julkisia varoja tulee kohdentaa vaikuttavasti. Nykytilanteessa rahaa käytetään kuitenkin myös tukirakenteisiin, jotka eivät tuo merkittävää taloudellista tai hyvinvointihyötyä. Samalla resursseja on vähennetty kohteista, joissa niillä voidaan ehkäistä ongelmien kasautumista, hillitä kustannuskasvua ja saada aikaan laajoja hyvinvointivaikutuksia.

SOSTEn suosituksilla kohdennettaisiin julkisia menoja vaikuttavammin väestön terveyttä, hyvinvointia ja työ- ja toimintakykyä vahvistavaan suuntaan. Samalla talouden kannalta tehottomia menoja karsittaisiin. Suositukset tukisivat tuottavuutta ja ehkäisisivät tulevaisuuden kustannuksia. Samalla vahvistettaisiin kulutuskysyntää kohdentamalla resursseja nykyistä enemmän pienituloisten kotitalouksien toimeentuloa ja ostovoimaa tukeviin kohteisiin.

SOSTEn suositukset ovat

1. Sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksujen kohtuullistaminen
2. Yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksien rajaaminen
3. Sote-järjestöjen valtionavustusten sitominen hyvinvointialueiden rahoitukseen
4. Yritystukien tarkastelu ja kohdentaminen

Suositus 1: Sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen kohtuullistaminen

SOSTE suosittelee **sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen kohtuullistamista**.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden asiakasmaksuja on Suomessa viime vuosina korotettu useamman kerran, ja niitä ollaan korottamassa yhä vuonna 2027. Jo vuonna 2024 terveyspalvelujen käyttäjistä 37 % [kertoi](#) korkeiden asiakasmaksujen haitanneen hoidon saantia. Monet maksut ovat luonteeltaan regressiivisiä, eli rasittavat suhteellisesti eniten pienituloisia. Esimerkiksi lääkärikäynnin poliklinikkamaksut ovat tasasuuruisia, eli ne eivät määräydy maksukyvyn mukaan.

Korkeat asiakasmaksut heikentävät sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta, mikä vaarantaa oikeuden riittäviin palveluihin. Erityisesti perusterveydenhuollossa hoitoon pääsyn heikentyminen lisää menoja ajan myötä sairauksien ja vaivojen pahentuessa. Lisäksi korkeat asiakasmaksut osuvat eniten juuri pienituloisten toimeentuloon. Tällä on vaikutusta myös kotimaiseen kysyntään, sillä pienituloiset tyypillisesti kuluttavat suuremman osan lisätulostaan.

Terveydenhuollon tasasuuruiset maksut tulisi alentaa tai jättää perimättä, jos ne vaarantavat henkilön tai perheen toimeentulon. Lisäksi vuoden 2027 uudet korotukset tulee perua ja maksujen yleistä alentamista harkita hoitoon pääsyn edistämiseksi.

Suositus 2: Yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksien rajaaminen

SOSTE suosittelee **yksityisen sairaanhoidon Kela-korvausten rajaamista ja varojen ohjaamista julkiseen perusterveydenhuoltoon.**

Hallitus on kaudellaan ohjannut lisäresursseja yksityisen sairaanhoidon Kela-korvauksiin, mutta osa lisäpanostuksista on osoittautunut tehottomiksi. Yleistä korvaustasoa korotettiin vuonna 2024, mutta uudistus ei lisännyt palveluiden käyttöä tai lyhentänyt julkisen terveydenhuollon hoitojonoja. Osa korotetuista Kela-korvauksista palautettiin matalammalle tasolle vuonna 2026. Yhteensä hallitus suuntaa Kela-korvauksien kehittämiseen noin 175 miljoonaa euroa valtion rahoitusta.

Myöskään 65 vuotta täyttäneiden [valinnanvapauskokeilu](#) ei näytä tavoitteensa mukaisesti keventäneen julkisen perusterveydenhuollon kuormitusta eikä parantaneen hoitoon pääsyä tai tuloryhmien välisiä eroja palveluiden käytössä. Sen sijaan riskinä on alueellisen ja taloudellisen eriarvoisuuden syventymisen terveyspalveluiden saatavuudessa. Kokeilua ovat [hyödyntäneet](#) eniten kaupunkilaiset ja suurituloiset.

Kela-korvauksia tulee tarkastella ja rajata niiden vaikuttavuuden mukaan. Tehottomien korvausten sijaan varoja tulee ohjata vaikuttavammin julkiseen terveydenhuoltoon, esimerkiksi pitkän aikavälin kustannuksia säästävien [hoidon jatkuvuusmallien](#) (nk. omalääkärimalli) vakiinnuttamiseen.

Suositus 3: Sote-järjestöjen valtionavustukset prosenttiin hyvinvointialueiden rahoituksesta

SOSTE suosittelee **sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoituksen vakauttamista prosenttiin hyvinvointialueiden rahoituksesta** väestön toimintakyvyn, osallisuuden ja ennaltaehkäisyyn vahvistamiseksi sekä tulevaisuuden sosiaali- ja terveysmenojen hillitsemiseksi.

Orpon hallituskauden aikana sote-järjestöjen STEA-avustuksista on leikattu puolet vuoden 2024 avustustasoon nähden. Vuonna 2027 avustustaso on noin 190 miljoonaa euroa.

Sote-järjestöt tuottavat ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluita kustannustehokkuudella, johon julkinen sektori ei yllä. Toisin sanoen järjestöt säästävät julkisen sektorin menoja. Järjestöt myös työllistävät suuren joukon ammattilaisia, minkä lisäksi niiden toiminta nojaa vahvasti vapaaehtoistyöhön. Sote-järjestöjen tuki on investointi palveluihin, jotka ehkäisevät tulevaisuuden kustannuksia ja joille ei löydy korvaajaa muilta yhteiskunnan sektoreilta.

Sote-järjestöjen rahoitus tulee turvata pitkäjänteisesti siten, että valtionavustus vastaa pysyvästi yhtä prosenttia hyvinvointialueiden rahoituksesta. Summa vastaisi tällä hetkellä reilua 270 miljoonaa euroa ja myös STEA-valtionavustusten tasoa vuonna 2026. Sitomalla valtionavustus hyvinvointialueiden rahoitukseen turvataan myös järjestörahoituksen tason pysyminen kasvavan sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeen mukana.

Suositus 4: Yritystukien tarkastelu ja kohdentaminen

SOSTE suosittelee **yritystukien ja niiden myöntämisperusteiden tarkastelua**.

Suoria yritystukia [maksettiin](#) vuonna 2025 noin 830 miljoonaa euroa, ja lainoja ja takauksia myönnettiin yli 3 miljardia euroa. Näiden lisäksi myönnetään myös mm. verotukimuotoisia yritystukia.

Suomen yritystukijärjestelmä sisältää myös säilyttäviä tukia, jotka eivät edistä innovaatioita tai kokonaistuottavuutta, ja [voivat](#) talouskasvun ja julkisen talouden kestävyyskannalta olla jopa haitallisia. Erityisesti säilyttävien yritystukien vähentämisellä voitaisiin siten saada aikaan säästöjä ilman kokonaistaloudellista haittaa. Ehdotuksia yritystukien karsimiseen ovat esittäneet esimerkiksi [valtiovarainministeriö](#) ja monet asiantuntijat.

Suoria yritystukia tulisi ohjata vahvemmin yrityksille ja investointeihin, jotka edistävät laajemmin yhteiskunnallista hyvinvointia, kuten työllisyyttä ja työvoiman tehokasta kohdentumista, osaamista, hiilineutraaliutta ja resurssitehokkuutta tai ehkäisevät yhteiskunnallista eriarvoistumista.

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi
3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti
- 4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa**
5. Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan

Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa

Hyvinvointitaloudessa osallisuus, toimintakyky sekä ihmisten ja ympäristön hyvinvointi nähdään vakaan taloudellisen kehityksen perustana. Laaja-alainen tuottavuuden ja osaamisen kasvu siis edellyttää hyvinvointia. Samalla kestävä talouskasvu voi vahvistaa hyvinvointivaltion rahoituspohjaa ja tukea sen säilymistä pitkällä aikavälillä. Talouden menestystä ei kuitenkaan tule arvioida vain bruttokansantuotteen kasvun perusteella, vaan myös sen mukaan, miten eri hyvinvoinnin mittarit kehittyvät ja kuinka laajasti kasvun hyödyt jakautuvat väestössä.

SOSTEn näkökulmat kestäväan kasvuun ovat

1. Talouden menestystä on mitattava bkt:tä laajemmin ja otettava käyttöön hyvinvointitalouden ohjausmalli.
2. Talouskasvun hyötyjen on jakauduttava laajasti koko väestössä ja näyttävä ihmisten arjessa.
3. Kasvun on perustuttava ekologisen siirtymän vauhdittamiseen sekä tuottavuuden ja osaamisen kehittämiseen.
4. Julkisia investointeja on lisättävä kunnianhimoisesti.
5. Korkea työllisyys ja työttömyyden vähentäminen on oltava talouspolitiikan keskiössä.
6. Sote-palveluiden resursseja on lisättävä ja ennaltaehkäisyyn on investoitava.

SOSTEn näkökulmia kestävään kasvuun

- 1. Talouden menestystä on** arvioitava bkt:tä laajemmin. Hyvinvointitalouden seuranta on integroitava osaksi päätöksentekoa ottamalla käyttöön hyvinvointitalouden ohjausmalli. Käytännössä mallin käyttöönotto tarkoittaisi muun muassa systemaattista hyvinvointitavoitteiden arvioimista ja seurantaa yhteisillä mittareilla sekä tuomalla hyvinvointitalouden arviointi osaksi julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviota.
- 2. Kasvupolitiikassa keskeistä** on huolehtia, että talouskasvun hyödyt jakautuvat laajasti koko väestölle eli kasvun tuottama lisäarvo ei kasaudu vain pääomien tai yksittäisten toimialojen hyväksi, vaan näkyy myös ihmisten arjessa parempina työmahdollisuuksina ja työllisyyden kasvuna, hyvinvointina sekä laadukkaina julkisina palveluina. Sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä talouskasvun avulla voidaan turvata tärkeiden hyvinvointipalveluiden rahoitus.
- 3. Ekologisen kriisin ajassa** kaikki kasvu ei ole yhtä hyvää tai toivottavaa, eli kasvun on perustuttava erityisesti ekologisen siirtymän vauhdittamiseen sekä tuottavuuden ja osaamisen kehittämiseen. Tätä kehitystä puoltaa myös työikäisen väestön väheneminen.

SOSTEn näkökulmia kestävään kasvuun

4. **Julkisia investointeja on** lisättävä kunnianhimoisesti. Sekä yksityiset että julkiset investoinnit ovat kehittyneet heikosti viime vuosikymmenten aikana, mikä on luonut Suomeen investointivajeen. Julkisilla investoinneilla tuettaisiin kotimaista kysyntää, työllisyyttä, talouskasvua sekä yksityisen sektorin investointihalukkuutta. Erityisesti t&k-investoinneilla on tutkitusti korkeita kerroinvaikutuksia koko talouteen, minkä vuoksi myös tavoitetta t&k-menojen nostamisesta tulee edistää määrätietoisesti.
5. **Korkea työllisyys ja** työttömyyden vähentäminen on oltava talouspolitiikan keskiössä. Riittävä työvoima on turvattava kasvavilla aloilla ja työvoiman uudelleensijoittuminen rakennemuutosaloilla. Työntekijöiden osaamisen kehittämiseen on panostettava esimerkiksi aikuiskoulutustuen uudella mallilla.
6. **Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut** tukevat hyvinvointia, työllisyyttä ja tuottavuutta sekä ovat osa huoltovarmuutta. Sote-palvelut on nähtävä investointina ja niiden resursseja on lisättävä pitkäjänteisesti. Ennaltaehkäisyyn ja varhaisen tuen palveluihin on panostettava hyvinvoivan ja toimintakykyisen väestön turvaamiseksi. Tutkimusten mukaan terveysmenoilla on julkisista menoista korkeimpia kerroinvaikutuksia. Tämän vuoksi niiden leikkaukset ovat myös talouden kannalta haitallisimpien sopeutustoimien joukossa.

SOSTEn talouspoliittiset suuntaviivat vaalikaudelle 2027-2031

1. Sopeutus on toteutettava hallitusti ja hyvinvointivaikutukset huomioiden
2. Pitkäaikaistyöttömyyttä on vähennettävä tehokkaasti ja sosiaalisesti kestävästi
3. Julkiset menot on kohdennettava vaikuttavasti
4. Talouskasvun hyödyt mitataan hyvinvoinnissa
5. **Verotuksen on edistettävä terveyttä ja kohdistuttava maksukyvyn mukaan**

SOSTEn veroratkaisut edistävät väestön terveyttä ja verotuksen oikeudenmukaisuutta

+ 2,9 miljardia euroa lisää verotuloja

SOSTE suosittelee verotoimenpidekokonaisuutta, jonka tuotto olisi yhteensä noin 2,9 miljardia euroa.

SOSTEn verosuositukset painottuvat väestön terveyden ja verotuksen oikeudenmukaisuuden edistämiseen. Niiden tarkoituksena on tarjota vaihtoehtoisia tapoja sopeuttaa julkista taloutta tavalla, joka ei heikennä jo ennestään heikoimmassa asemassa olevien tilannetta. Verotoimenpiteet ovat tärkeitä myös kokonaisveroasteen säilyttämiseksi ja siten hyvinvointivaltion rahoituspohjan turvaamiseksi. Tulevina vuosina lisäverotuloja tarvitaan erityisesti kasvavien hoiva- ja puolustusmenojen rahoittamiseen.

SOSTEn verosuositukset ovat

1. Sokeriin kohdistuva terveysvero
2. Terveyshaittojen verotus
3. Yhteisöveron korottaminen
4. Valmisteverojen indeksointi
5. Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistaminen

Suositus 1: Sokerivero

**+500 milj. euroa lisää
verotuloja**

SOSTE suosittelee **sokeriin kohdistuvan terveysveron käyttöönottoa** Suomessa edistämään kansanterveyttä ja vähentämään julkisia menoja.

Porrastettu, ainesosaperusteinen sokerivero kannustaisi teollisuutta kehittämään vähäsokerisempia vaihtoehtoja ja ohjaisi kuluttajien valintoja terveellisempiin vaihtoehtoihin. SOSTEn veromallissa tuoteryhmässään vähemmän sokeria sisältävät tuotteet maksaisivat veron vaikutuksesta epäterveellisempiä tuotteita vähemmän. Runsaasti sokeria sisältäviä tuotteita verotettaisiin rankemmin. Pitkällä aikavälillä sokerivero säästäisi julkisia menoja vähentämällä mm. elintapasairauksia ja työpoissaoloja.

Sokerin määrään perustuvan virvoitusjuomaveron [tuotto](#) oli 217 miljoonaa euroa vuonna 2025, ja huhtikuussa 2026 voimaan tulleen virvoitusjuomaverouudistuksen [arvioidaan](#) lisäävän veron tuottoa vuositasolla 110 miljoonaa euroa. Laajemmin sokeriin kohdistuva terveysperusteinen vero voisi SOSTEn arvion mukaan tuottaa vähintään 0,5 miljardia euroa lisää verotuloja.

Suositus 2: Muiden terveyshaittojen verotus

**+ 25 milj. euroa lisää
verotuloja**

SOSTE suosittelee **terveydelle haitallisten veronalennusten perumista sekä päihteiden säännöllisten veronkorotusten jatkamista** väestön terveyden edistämiseksi ja sosioekonomisten haittojen ehkäisemiseksi.

On huomioitava, että kuten yleisesti haittaverojen kohdalla, päihteisiin kohdistuvien verojen kulutuskäyttäytymistä ohjaava vaikutus ajan myötä pienentää niistä saatavaa verokertymää. Korvaavia verotuloja on tällöin pyrittävä hakemaan muista verokohteista.

Orpon hallituksen [päätös](#) keventää oluen verotusta 25 miljoonalla eurolla tulisi perua. Lisäksi alkoholi- ja tupakkaverojen säännöllisiä korotuksia tulee jatkaa väestön terveyden edistämiseksi.

Suositus 3: Yhteisöveron korottaminen

**+1,8 mrd. euroa lisää
verotuloja**

SOSTE suosittelee **yhteisöveron alentamisen perumista ja veron maltillista korottamista** julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Tutkimusten mukaan yhteisöveron alentaminen on tehoton keino edistää talouskasvua. Suomessa tehdyn [tutkimuksen](#) mukaan yhteisöveron alentaminen 6 prosenttiyksiköllä vuosina 2012-2024 ei merkittävällä tavalla lisännyt investointeja. Sen sijaan yhteisöveron alentaminen on [yhteydessä](#) tuloerojen kasvuun. Myös kansainvälisen tutkimuksen yleiskuva on, ettei yhteisöveron alentamisella todennäköisesti saavutettaisi suuria kansantaloudellisia hyötyjä. Yhteisöveronalennus [vähentää](#) verotuottoja staattisesti noin 840 miljoonalla eurolla.

Suomen [yhteisöveroprosentti](#) on vuonna 2026 alle Euroopan Unionin keskitason ja monia Pohjoismaisia verrokkimaita matalampi. [OECD:n mukaan](#) globaali yhteisöverokantojen laskutrendi on pysähtynyt 2020-luvulla, mikä viittaa siihen, ettei maiden välinen verokilpailu ole enää yhtä suuri veropolitiikkaa ohjaava tekijä. Mikäli yhteisöverokannan alennus perutaan vuonna 2027 ja yhteisöveroa korotetaan 22 prosenttiin, Suomen verotulot kasvaisivat [noin](#) 1,8 miljardilla eurolla.

Suositus 4: Valmisteverojen indeksointi

**+100-120 milj. euroa
lisää verotuloja**

SOSTE suosittelee **indeksiin sitomattomien valmisteverojen ja liikenteen verojen indeksointia**.

Joitakin valmisteveroja ja liikenteen veroja ei ole sidottu hintatasoon, minkä vuoksi niiden reaaliarvo heikkenee inflaation seurauksena. Tällaisia veroja ovat virvoitusjuomaverot, nestemäisiin polttoaineisiin, sähköön ja tiettyihin muihin polttoaineisiin kohdistuvat energiaverot sekä ajoneuvovero.

Indeksoimattomat verot tulisi sitoa indeksiin, kuten kuluttajahinta- tai ansiotasoindeksiin verotulojen reaaliarvon säilyttämiseksi. Valmisteverojen ja liikenteen verojen indeksointi lisäisi verotuloja vuositasolla noin 0,1 miljardilla eurolla¹.

¹ Arvio perustuu VM:n [verokartoitukseen](#) (2023) ja SOSTEn omiin laskelmiin.

Suositus 5: Listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistaminen

**+ 400-500 milj. euroa
lisää verotuloja**

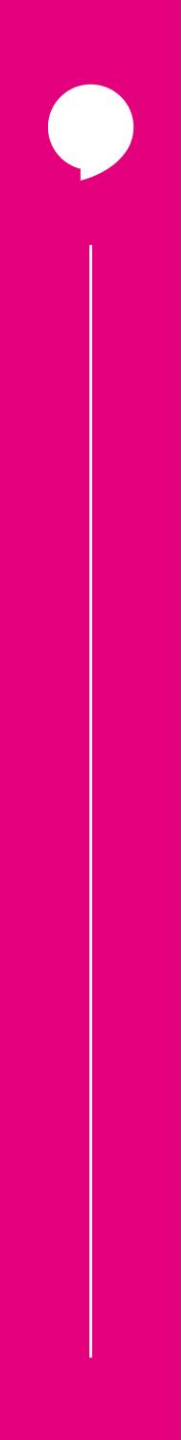
SOSTE suosittelee **listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistamista**.

Listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tietyissä tapauksissa poikkeuksellisen kevyesti. Jos maksetun osingon osuus ei ylitä kahdeksaa prosenttia yrityksen nettovarallisuudesta ja osinko on korkeintaan 150 000 euroa, 75 prosenttia osingosta on verovapaata tuloa. Muunlaisten yhtiöiden osingoista vain 15 prosenttia on verovapaata tuloa. Käytäntö on monimutkainen ja [heikentää](#) pääoman kohdentumista tuottavampiin kohteisiin taloudessa.

Erilaisia malleja listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen uudistamiseksi on [vertailtu ja selvitetty](#). Yksinkertaisimpana pidetyssä mallissa listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotettaisiin kuten pörssiyhtiöiden osinkoja, siis luopumalla listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen sitomisesta nettovarallisuuteen.¹ Vaihtoehtoisesti verohuojennettujen osinkojen laskennassa käytettyä tuotto prosenttia voitaisiin alentaa selvästi.² Osinkoverotuksen uudistaminen lisäisi verotuloja arviolta noin 0,4-0,5 miljardilla eurolla vuosittain.

¹ Lauri Finér (2024) on vertaillut kattavasti erilaisia osinkoverouudistummalleja sekä niiden tuottoarvioita.

² Esimerkiksi valtiovarainministeriön yritysverotuksen [asiantuntijatyöryhmä](#) on jo vuonna 2017 ehdottanut tuottoarvion alentamiseen perustuvaa mallia.

Muita keinoja verotulojen lisäämiseksi

SOSTE katsoo, että verotuloja voidaan kasvattaa myös muilla toimilla, jotka lisäävät verojärjestelmän oikeudenmukaisuutta, turvaavat hyvinvointivaltion rahoituspohjaa sekä tukevat sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää taloutta.

Tarkasteltavia kokonaisuuksia voisi löytyä esimerkiksi:

- suurten pääomien ja omaisuuksien sekä korkeimpien ansiotulojen verotuksesta
- ympäristöhaitallisista ja talouden toiminnan kannalta tehottomista verotuista
- tiettyihin sijoitustuotteisiin liittyvistä veroeduista (mm. vakuutuskuoret)

SOSTEn verosuositusten tarkoituksena on tarjota vaihtoehtoisia tapoja vahvistaa julkista taloutta. Yksittäisistä ratkaisuista voidaan muodostaa vallitsevaan taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen sopivia ja siihen mitoitettuja kokonaisuuksia.

SOSTE

Lisätietoja:

Heta Melartin
pääekonomisti

heta.melartin@soste.fi

+358 40 358 6447